

05/2-7ф640/1
01.04.2025

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

UNIVERSITY OF BELGRADE
FACULTY OF PHILOSOPHY

Влада Републике Србије

Немањина 11

11000 Београд

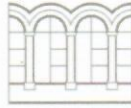
**Мишљење Комисије за научноистраживачки рад
Филозофског факултета Универзитета у Београду**

Филозофски факултет Универзитета у Београду, са више од 250 наставника и више од 190 истраживача, највећа је друштвено-хуманистичка научноистраживачка организација у земљи. Досадашњи научни рад, Факултет је остваривао кроз основна, примењена и развојна истраживања, која су се обављала у циљу подизања квалитета наставе, научног усавршавања, развоја научног и наставног подмлатка, увођења студената у научни рад, као и стварања материјалних услова за рад и развој Факултета и његових организационих јединица. Као резултат тих делатности, само током прошле године, запослени у наставним и научним звањима у овој установи објавили су више од 200 радова у међународним часописима, више од 40 радова у националним часописима, више од 30 монографија и 70 поглавља у међународним монографијама, те учествовали у организацији 30 научних конференција.

Подсећамо да је Универзитет у Београду истраживачки универзитет заснован на јединству научног и наставног рада. Од оснивања Филозофског факултета, наставна и научноистраживачка делатност су се обављале равноправно, што представља уобичајену праксу у целом свету. Изменом Уредбе о нормативима и стандардима услова рада универзитета и факултета за делатности које се финансирају из буџета, те смањивањем броја сати посвећених научноистраживачком раду са 20 на 5 часова недељно, тај баланс се грубо нарушава. У том смислу, ова одлука не одражава само неразумеваше позиције наставника – научника на високошколској установи, већ представља исхитрен и дугорочно разоран маневар који се може разумети једино у контексту инструментализације правног система у сврхе дневнополитичких размиславања.

Последице такве одлуке биће вишеструке. Оне ће се, на првом месту, одразити на организацију наставе у складу са одобреним акредитационим програмима. Дискрепанције ће се јавити како у броју додатних часова и предмета како би се задовољила норма од 35 часова, тако и у броју потребних наставника и сарадника, те, напослетку, и оптерећењу самих студената. Смањењем броја радних сати посвећених научноистраживачком раду, наставници неће бити у могућности да испуне строге услове

за изборе у звања. Продукција и квалитет радова који се публикују значајно ће опати, док би с друге стране снижавање постојећих критеријума било погубно за развој науке у Србији. То ће све последично директно угрозити и квалитет наставе на универзитетима. Наиме, универзитетска настава се управо по томе и разликује од основног и средњег нивоа образовања, јер је држе особе које кроз сопствена научна истраживања омогућавају директан контакт између студената и научно истраживачког процеса. Добит за студенте је тиме двострука: пружају им се информације директно од аутора, из прве руке, а истовремено им се отвара могућност учествовања у научноистраживачком раду. С тим у вези не смемо заборавити да је још прошле године Универзитет у Београду пао за око 100 места на Шангајској листи, али је ипак и даље остао међу првих 500 рангираних високошколских установа у свету, као и да су наши научници међу најцирциранијим у свету према Станфордској листи.

Ова Уредба прети да додатно продуби већ присутне негативне трендове у високом образовању. Нестаће интересовање за научноистраживачке пројекте, које је и сада веома мало, будући да су наставници оптерећени бирократизацијом и сложенем администрацијом коју прати реализација пројеката. Такође, код међународних партнера већ се јавила оправдана бојазан да наши наставници неће бити у прилици да поштују претходно прихваћене обавезе спрам спровођења актуелних међународних истраживачких програма и пројеката. Оваквим односом према науци, држава показује и да није заинтересована за развој научног подмлатка, јер будуће колеге, услед немогућности да остваре своје потенцијале и реализују истраживања, окретаће се светским универзитетским центрима. Престаће и да постоји потреба за међународним студентским разменама, што ће се одразити и на број уписаних студената на друштвено-хуманистичке програме. Уз то, приликом доношења оваквих аката треба узети у обзир и критеријуме за акредитацију високошколских установа и могуће последице по студенте и студенткиње.

Измена уредбе о нормативима и стандардима услова рада универзитета и факултета за делатности које се финансирају из буџета је још један пример у ком се не поштује хијерархија општих правних аката и извора права. Уредбе Владе не могу да дерогирају закон и буду у супротности са истим. Оваква уредба је у супротности и са Законом о Влади према ком Влада којој је престао мандат може вршити само текуће послове и не може предлагати Народној скупштини законе и друге опште акте нити доносити прописе, изузев ако је њихово доношење везано за законски рок или то налажу потребе државе, интереси одбране или природна, привредна или техничка несрећа. Дакле, Влада којој је престао мандат није овлашћена за доношење општих правних аката, осим ако аргумент за доношење овакве измене није још једна потреба државе.

Иако Закон о високом образовању препушта Влади одређивање норматива и стандарда рада, они не могу бити одређени по слободном нахођењу и ад хок, без одговарајућег образложења и укључења струке, већ морају бити у складу са Законом о

високом образовању и сврхом научно-истраживачког рада. Влада уредбом треба да подробније разради однос уређен законом, у складу са сврхом и циљем самог закона. Влада не може утврђивати број часова рада и унапред дати износе зарада који ће бити исплаћени јер је то у директној супротности са Законом о раду и правилима обрачуна зараде.

На крају, нормативе и стандарде рада високошколских установа, као и материјална средства за њихово остваривање, укључујући и средства за остваривање функција универзитета у оквиру студијских програма који се изводе на високошколским установама и јединицама, утврђује Влада, на предлог Националног савета и по прибављеном мишљењу Конференције универзитета и Конференције академија и високих школа, што је, према нашим сазнањима, изостало. Овим потезом је још једном показано јасно непоштовање важеће регулативе и повређено Уставом загарантовано начело владавине права, а које се у конкретном случају огледа у неповиновању власти Уставу и закону.

Коначно, оваквим односом према научноистраживачком раду који се обавља на факултетима наставиће се урушавање универзитета у нашој земљи. Уместо да буде стуб модерног друштва, утемељивач и дисеминатор нових открића, његова улога се своди на пуку репродукцију знања. Последице тога могу бити дуготрајне по читав образовни систем у Србији.

У име Комисија за научноистраживачки рад

Проф. др Милица Божић Маројевић, председница Комисије

Проф. др Наташа Симић, продеканка за науку